

Bài nghiên cứu:

Quan hệ thương mại và đầu tư giữa Việt Nam - Trung Quốc

Người thực hiện:
Nguyễn Đức Long

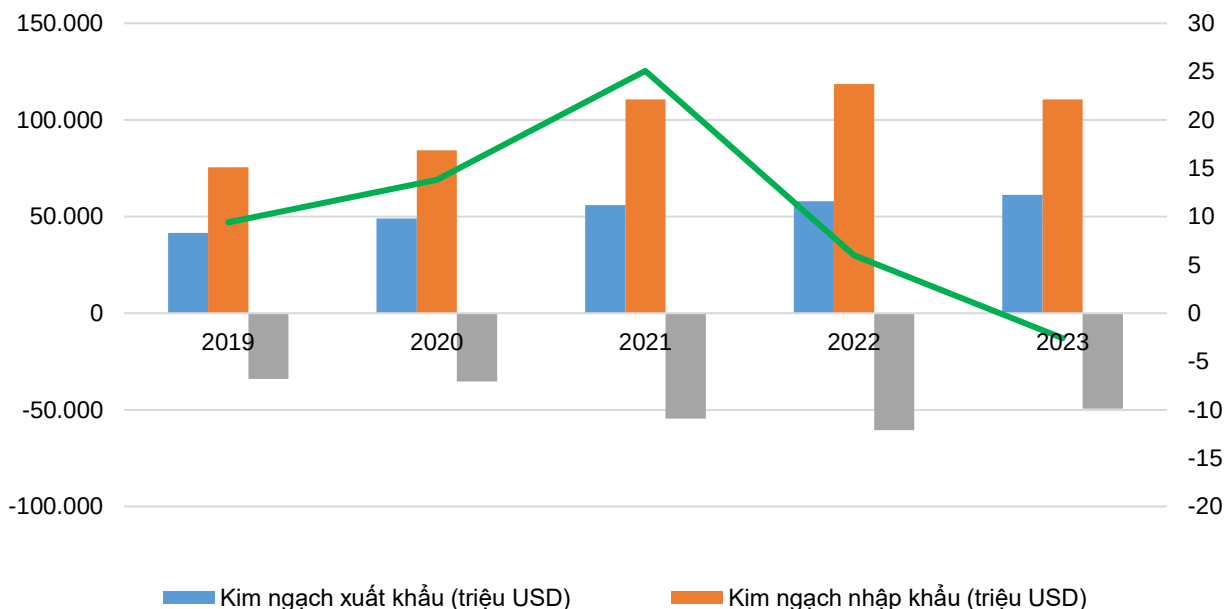
TP.HCM, tháng 10/2024

Việt Nam và Trung Quốc

Trên cơ sở quan hệ đối tác chiến lược toàn diện, trong thời gian qua, hợp tác kinh tế, thương mại, đầu tư giữa hai quốc gia không ngừng đi vào chiều sâu và thực chất. Trong giai đoạn 2019-2023, Trung Quốc liên tục duy trì là đối tác thương mại lớn nhất của Việt Nam và thị trường xuất khẩu lớn thứ hai của Việt Nam; Việt Nam là đối tác thương mại lớn nhất của Trung Quốc trong khu vực ASEAN và đối tác thương mại lớn thứ 5 của Trung Quốc trên thế giới (sau Hoa Kỳ, Nhật Bản, Hàn Quốc và Nga). Tốc độ tăng trưởng thương mại bình quân đạt 10,1% giai đoạn 2019-2023.

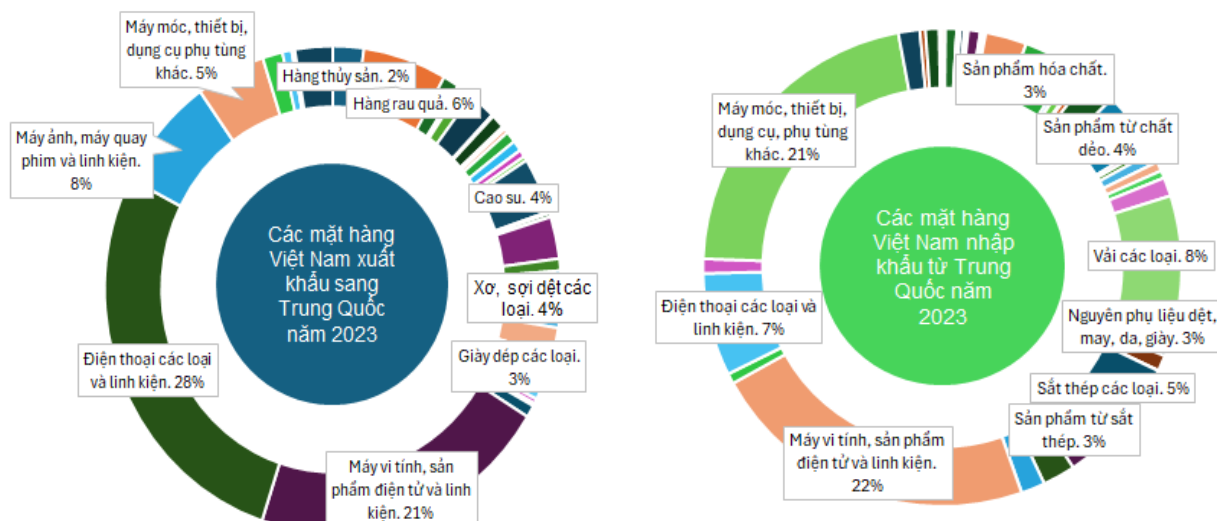
Quan hệ thương mại giữa Việt Nam và Trung Quốc giai đoạn 2019-2023

Nguồn: Tổng cục Hải quan.

Năm 2023, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của Việt Nam với Trung Quốc đạt 171,9 tỷ USD, giảm 2,6% so với 2022. Trong đó, xuất khẩu của Việt Nam đến Trung Quốc đạt 61,2 tỷ USD, tăng 5,6% và chiếm 17,3% trong tổng kim ngạch xuất khẩu (KNXK) của Việt Nam; nhập khẩu của Việt Nam từ Trung Quốc đạt 110,6 tỷ USD, giảm 6,6% và chiếm 33,9% trong tổng kim ngạch nhập khẩu (KNNK) của Việt Nam. Nhập siêu của Việt Nam từ Trung Quốc năm 2023 khoảng 49,4 tỷ USD, giảm 18,4% so với năm 2022.

Các mặt hàng xuất nhập khẩu giữa Việt Nam và Trung Quốc năm 2023

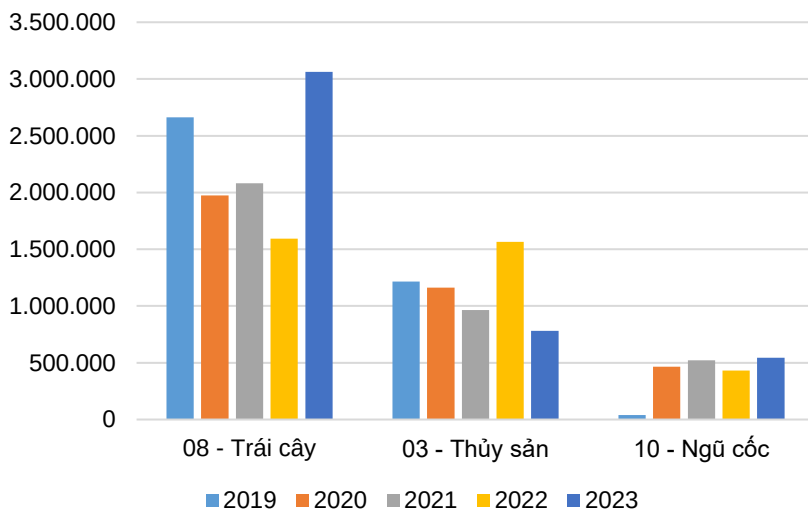
Nguồn: Tổng cục Hải quan, 2023.

Về xuất khẩu, mặc dù có sự giảm sút trong kim ngạch trao đổi thương mại, Trung Quốc vẫn giữ vị thế là đối tác xuất lớn thứ hai của Việt Nam, sau Hoa Kỳ.

- *Đối với nhóm nông, lâm, thủy sản:*

Mặt hàng nông sản Việt Nam xuất khẩu sang Trung Quốc nhiều nhất là **Trái cây (HS 08)**, với tốc độ tăng trưởng giai đoạn 2019-2023 lên đến 34%, chiếm 50% KNXXK mặt hàng của Việt Nam. Đặc biệt, năm 2023, KNXXK trái cây đạt mức 3,06 triệu USD, tăng gần 2 lần so với 2022.

Kim ngạch xuất khẩu một số mặt hàng nông lâm thủy sản của Việt Nam sang Trung Quốc giai đoạn 2019-2023

Tiếp đến là **hàng thủy sản (HS 03)**, tuy chưa có tăng trưởng cao trong giai đoạn 2019-2023 nhưng chiếm đến 15% KNXXK mặt hàng của Việt Nam.

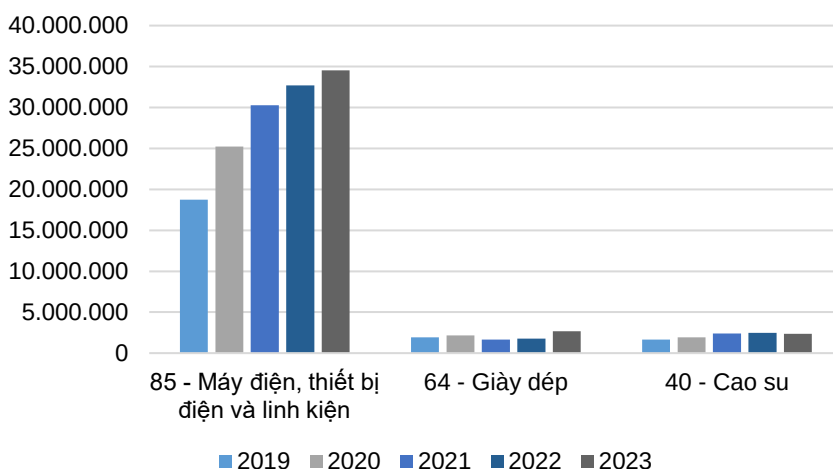
Mặc dù chịu thuế suất lên đến 21%, **Ngũ cốc (HS 10)** cũng có sự tăng trưởng qua mỗi năm, với tốc độ tăng trưởng đạt 17%, chiếm 14% KNXXK mặt hàng.

Nguồn: ITC, 2024.

- *Đối với nhóm hàng công nghiệp chế biến, chế tạo*

Máy điện, thiết bị điện và linh kiện (HS 85), với điển hình là điện thoại và linh kiện, là mặt hàng Việt Nam xuất khẩu lớn nhất sang Trung Quốc với kim ngạch lên đến 34,5 tỷ USD năm 2023; chiếm 40% KNXXK mặt hàng của Việt Nam.

Kim ngạch xuất khẩu một số mặt hàng công nghiệp CBCT của Việt Nam sang Trung Quốc 2019-2023

Giày dép các loại (HS 64) cũng có sự tăng trưởng về KNXXK hàng năm, chiếm 9% KNXXK giày dép của Việt Nam ra thế giới.

Cao su và sản phẩm cao su (HS 40) ghi nhận sự tăng trưởng với tốc độ xuất khẩu giai đoạn 2019-2023 tăng 11%, chiếm 38% KNXXK của mặt hàng.

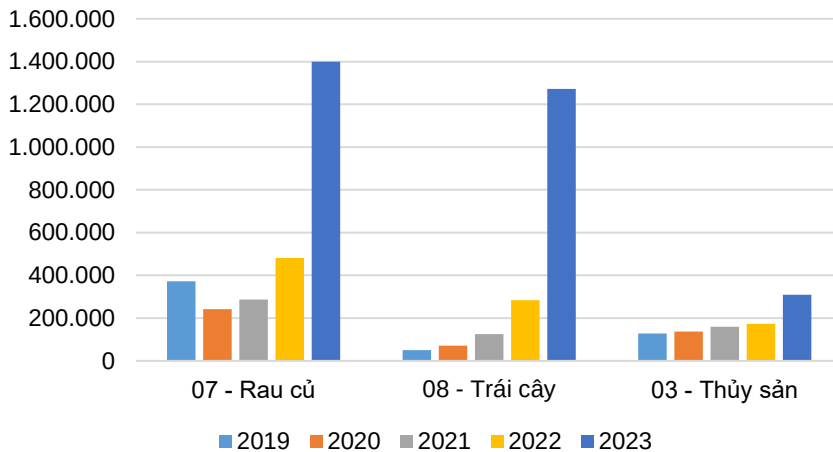
Nguồn: ITC, 2024.

Về nhập khẩu, Trung Quốc vẫn là nguồn cung hàng hóa lớn nhất của Việt Nam. Mặc dù đã có sự cải thiện đáng kể so với năm 2021-2022, Trung Quốc là nguồn nhập siêu lớn nhất của Việt Nam năm 2023.

- **Đối với nhóm nông, lâm, thủy sản:**

Ở chiều ngược lại, mặt hàng nông sản nhập khẩu từ Trung Quốc lớn nhất là Rau củ (HS 07) với KNNK năm 2023 lên đến gần 1,4 triệu USD, tăng gấp 2,9 lần so với năm 2022, chiếm 78% KNNK mặt hàng vào Việt Nam.

Kim ngạch nhập khẩu một số mặt hàng nông lâm thủy sản của Việt Nam từ Trung Quốc giai đoạn 2019-2023

Nguồn: ITC, 2024.

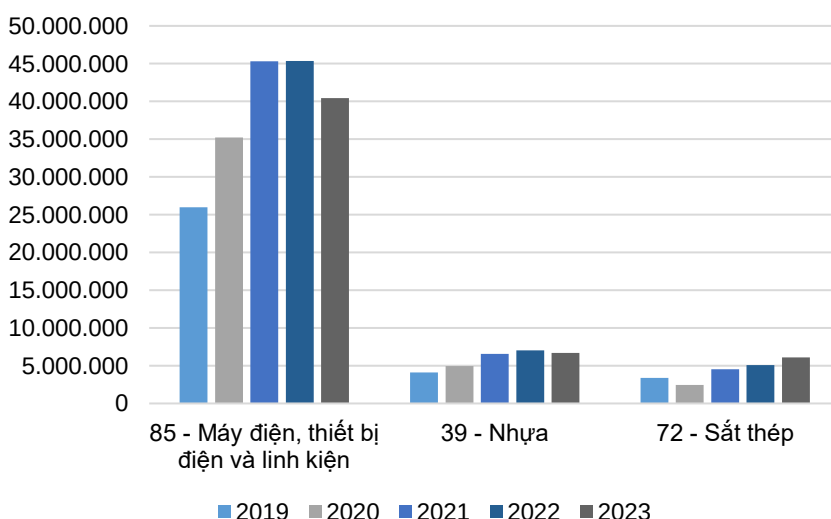
Tiếp đến là Trái cây (HS 08) với KNNK năm 2023 lên đến 1,27 triệu USD, gấp 4,5 lần so với năm 2022, chiếm 35% KNNK mặt hàng.

Thủy sản (HS 03) nhập khẩu từ Trung Quốc cũng ghi nhận tăng trưởng với tốc độ bình quân 2019-2023 đạt 7%, chiếm 14% KNNK mặt hàng vào Việt Nam.

- **Đối với nhóm hàng công nghiệp chế biến, chế tạo**

Tương đồng với xuất khẩu, **Máy điện, thiết bị điện và linh kiện** (HS 85) cũng là sản phẩm công nghiệp Việt Nam nhập khẩu lớn nhất từ Trung Quốc, với tốc độ tăng trưởng nhập khẩu giai đoạn 2019-2023 đạt 7% và chiếm 40% KNNK mặt hàng.

Kim ngạch nhập khẩu một số mặt hàng công nghiệp chế biến chế tạo của Việt Nam từ Trung Quốc 2019-2023

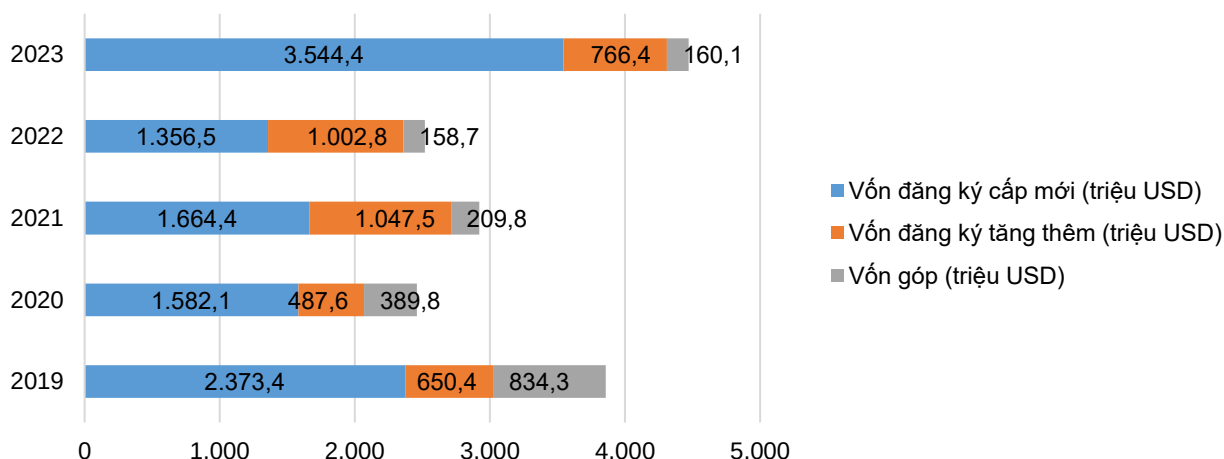
Nguồn: ITC, 2024.

Nhựa và sản phẩm nhựa (HS 39) là sản phẩm Việt Nam nhập khẩu lớn từ Trung Quốc, với tốc độ tăng trưởng nhập khẩu đạt 14%, chiếm 41% KNNK của mặt hàng.

Sắt thép các loại (HS 72) cũng là sản phẩm ghi nhận sự tăng trưởng nhập khẩu của Việt Nam, với tốc độ tăng trưởng đạt 19%, chiếm tới 50% KNNK mặt hàng vào Việt Nam.

Về đầu tư nước ngoài: Trung Quốc là 1 trong 10 đối tác có đầu tư nước ngoài (ĐTNN) lớn nhất tại Việt Nam. Tính hết năm 2023, có 4.230 dự án ĐTNN của nhà đầu tư Trung Quốc với tổng vốn đầu tư đăng ký đạt 27,48 tỷ USD hoạt động tại Việt Nam. Năm 2023 ghi nhận đầu tư vượt trội từ Trung Quốc vào Việt Nam với tổng ĐTNN lên đến 4,47 tỷ USD, gấp 1,78 lần so với năm 2022; trong đó, có 707 dự án cấp mới với vốn đăng ký cấp mới đạt 3,54 tỷ USD, tăng gấp 2,6 lần so với vốn đăng ký cấp mới năm 2022.

Tổng vốn đăng ký đầu tư của Trung Quốc tại Việt Nam giai đoạn 2019-2023

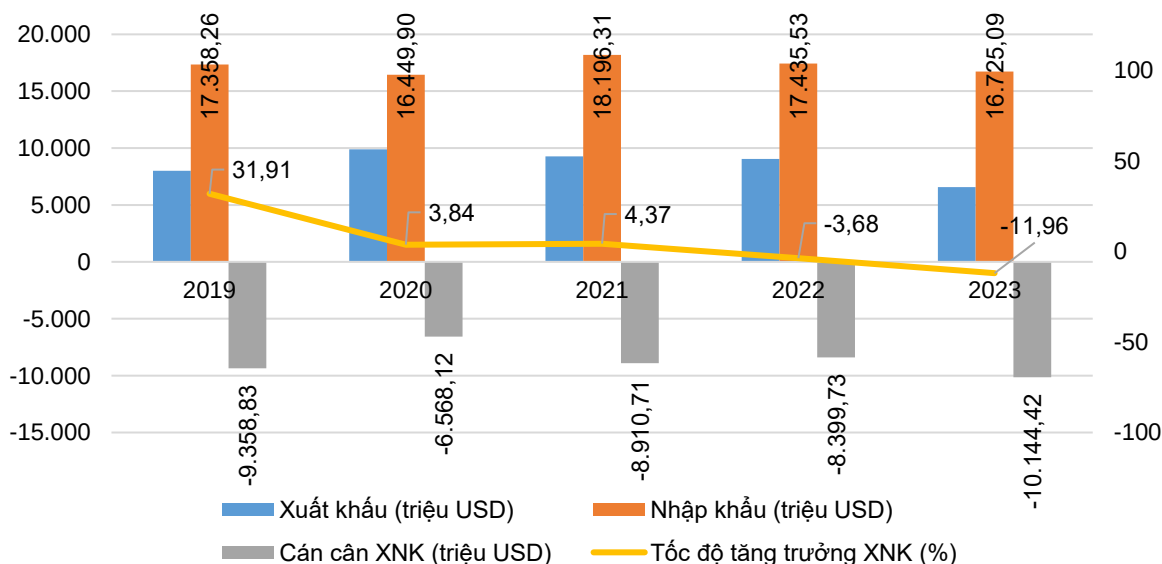
Nguồn: Cục Đầu tư nước ngoài, MPI.

Thành phố Hồ Chí Minh và Trung Quốc

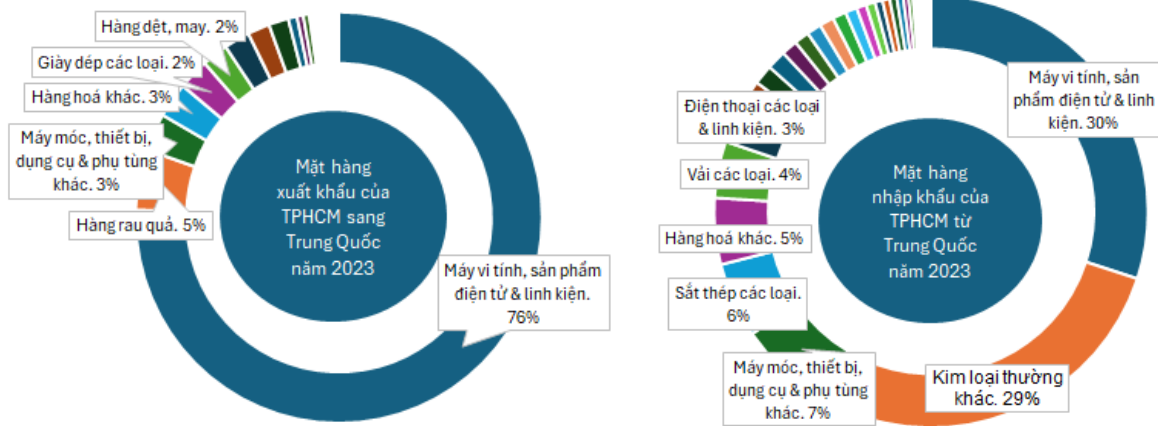
Thành phố Hồ Chí Minh là địa phương phát triển năng động, với nhiều hoạt động hợp tác quốc tế, trao đổi thương mại - đầu tư với các đối tác nước ngoài. Trung Quốc cũng là đối tác thương mại - đầu tư quan trọng của TP. Hồ Chí Minh trong thời gian qua.

Về xuất nhập khẩu, thương mại giữa TP. Hồ Chí Minh và Trung Quốc tiếp tục được củng cố và phát triển trong giai đoạn 2019-2023. Tương tự Việt Nam, TP. Hồ Chí Minh cũng nhập siêu từ Trung Quốc, đặc biệt 2023 mức nhập siêu lên đến 10,14 tỷ USD.

Quan hệ thương mại giữa Thành phố Hồ Chí Minh và Trung Quốc giai đoạn 2019-2023

Các mặt hàng xuất nhập khẩu chủ yếu giữa Thành phố và Trung Quốc năm 2023

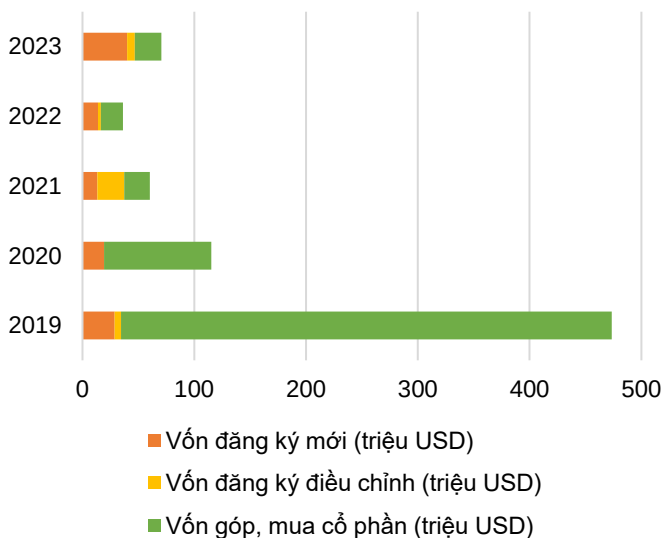

Nguồn: Sở Công Thương TPHCM.

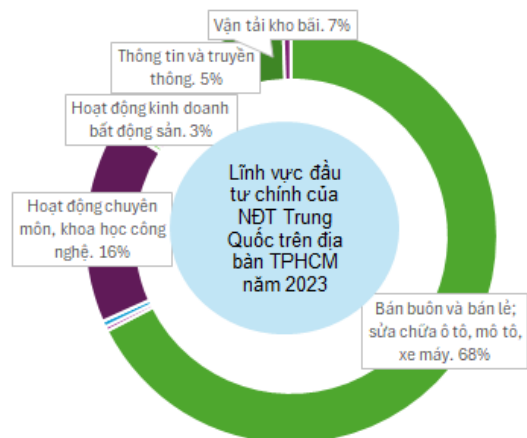
- Các mặt hàng Thành phố xuất khẩu chủ yếu sang Trung Quốc: Máy vi tính, sản phẩm điện tử và linh kiện với 4,98 tỷ USD, chiếm 76% KNXX sang Trung Quốc năm 2023; Hàng rau quả chiếm 5% KNXX; Máy móc, thiết bị, dụng cụ và phụ tùng khác; Giày dép các loại; Hàng dệt may...
- Các mặt hàng Thành phố nhập khẩu chủ yếu từ Trung Quốc: Máy vi tính, sản phẩm điện tử và linh kiện với 5,03 tỷ USD, chiếm 30% KNNK từ Trung Quốc năm 2023; Kim loại thường khác chiếm 29% KNNK; Máy móc, thiết bị, dụng cụ và phụ tùng khác; Sắt thép các loại; Vải các loại; Điện thoại các loại và linh kiện...

Về đầu tư nước ngoài, hiện có gần 600 dự án ĐTNN của nhà đầu tư Trung Quốc trên địa bàn TP. Hồ Chí Minh với tổng vốn đăng ký lũy kế đạt 345,3 triệu USD. Nếu năm 2019 ghi nhận sự gia tăng đột biến về vốn góp, mua cổ phần từ nhà đầu tư Trung Quốc với 439,1 triệu USD, thì trong năm 2023 đã có 142 dự án đầu tư được cấp mới với vốn cấp mới đăng ký đạt 39,87 triệu USD, tăng gấp 2,85 lần so với năm 2022.

Tổng vốn đăng ký đầu tư của Trung Quốc trên địa bàn TPHCM giai đoạn 2019-2023

Lĩnh vực đầu tư của Trung Quốc trên địa bàn TPHCM năm 2023

Nguồn: Sở Kế hoạch và Đầu tư TPHCM.

Các lĩnh vực đầu tư chủ yếu của nhà đầu tư Trung Quốc tại TPHCM tập trung về Bán buôn, bán lẻ với 68% vốn đăng ký; Hoạt động chuyên môn, khoa học công nghệ, chiếm 16% vốn đăng ký; Vận tải kho bãi; Thông tin và truyền thông; Hoạt động kinh doanh bất động sản...

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Công Thương, Báo cáo xuất nhập khẩu các năm 2019-2023.
2. Các công cụ phân tích thị trường của ITC: Trade Map, Export Potential Map, MacMap
3. Cơ sở Dữ liệu Thương mại Việt Nam (VNTR)
4. Cổng thông tin điện tử Bộ Công Thương
5. Cổng thông tin điện tử Bộ Kế hoạch và Đầu tư
6. Cổng thông tin điện tử của Tổng cục Hải quan
7. Cổng thông tin điện tử Trung tâm WTO và Hội nhập, VCCI
8. Cổng thông tin Quản lý thương mại quốc tế của Hoa Kỳ
9. Dữ liệu từ Statista.com
10. Số liệu từ Sở Công Thương TPHCM, Sở Kế hoạch và Đầu tư TPHCM.
11. Dữ liệu từ các trang web:
 - <https://asia.nikkei.com/Economy/Foreign-direct-investment-in-China-falls-to-30-year-low>
 - <https://china.ahk.de/publications/from-bricks-to-clicks-the-future-of-e-commerce-in-china-how-german-brands-can-win-in-chinas-e-commerce-market>
 - <https://chinapower.csis.org/china-belt-and-road-initiative/>
 - <https://vneconomy.vn/interactive-dau-moc-trong-quan-he-viet-nam-trung-quoc.htm>
 - <https://www.businessgo.hsbc.com/en/article/a-guide-to-chinas-business-culture-and-etiquette>
 - <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/china>
 - <https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/wjbz/>
 - https://www.mckinsey.com/cn/~/_media/mckinsey/locations/asia/greater%20china/our%20insights/in%20search%20of%20pockets%20of%20growth%20in%20china/2024%20mckinsey%20china%20consumer%20report.pdf
 - <https://www.payset.io/post/advantages-of-doing-business-in-china#:~:text=China%20offers%20numerous%20advantages%20for,skilled%20workforce%2C%20and%20technological%20advancements>
 - <https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/the-gioi-van-de-su-kien/-/2018/946902/nhung-thay-doi-trong-chinh-sach-doi-ngoai-cua-trung-quoc-tu-sau-dai-hoi-xviii-den-nay.aspx>